Lapsi- ja perhepalveluiden muutosohjelma

HALLITUKSEN KÄRKIHANKE

LAPE

Teemme yhdessä lasten, nuorten ja perheiden hyvää arkea

Monitoimijaisen arvioinnin ja yhteistyön kehittäminen - tuotoksia ja jatkosuunnitelmia

Maakunnan LAPE-ryhmä 22.10.2018

Nanna Miettunen ja Maria Antikainen
LAPE Pirkanmaa

Monitoimijaisen työskentelyn kehittäminen Pirkanmaan LAPEssa

Valtakunnallinen taso

Kehittämistyöryhmä 2/2018 →
- CA-mallin yhteiskehittäminen Australian toimijoiden kanssa → tavoitteena yksi, yhteinen viitekehys kaikille lapsiperhepalveluiden toimijoille
- Yhteistyö Yksi lapsi yhteinen tilannekuva -työryhmän kanssa
- Sosiaalihuollon porrasteisuus työryhmä (lähi- ja omatyöntekijä määrittelyt)

Maakunnallinen taso

Kehittämistyöryhmä 8/2017 →
- Kehittämistoimenpiteet:
  - Alkuvaiheen arvioinnin kehittäminen
  - Monitoimijaisen yhteistyön rakenteiden kehittäminen
  - Yhteisten kirjaamiskäytäntöjen kehittäminen

Paikalliset pilotit

Akaa
- Palvelutarpeen arvioinnin tiimirakenne (”Triot”)
- Arviointimenetelmät ja kirjaamiskäytännöt

Pirkkala
- Neuvolan ja sosiaalityön yhteistyö
- Lapsen oma yhteenveto palvelutarpeen arvioinnissa

Sastamala
- Palvelutarpeen arvioinnin tiimirakenne

Lisäksi perhekeskus- ja erityistason palveluiden pilotit esim.
- Yhteiskirjaamispohja, yhteistyö Kelan kanssa, johtamisrakenteet jne.

Valtakunnallinen kehittämistyö: CA-malli

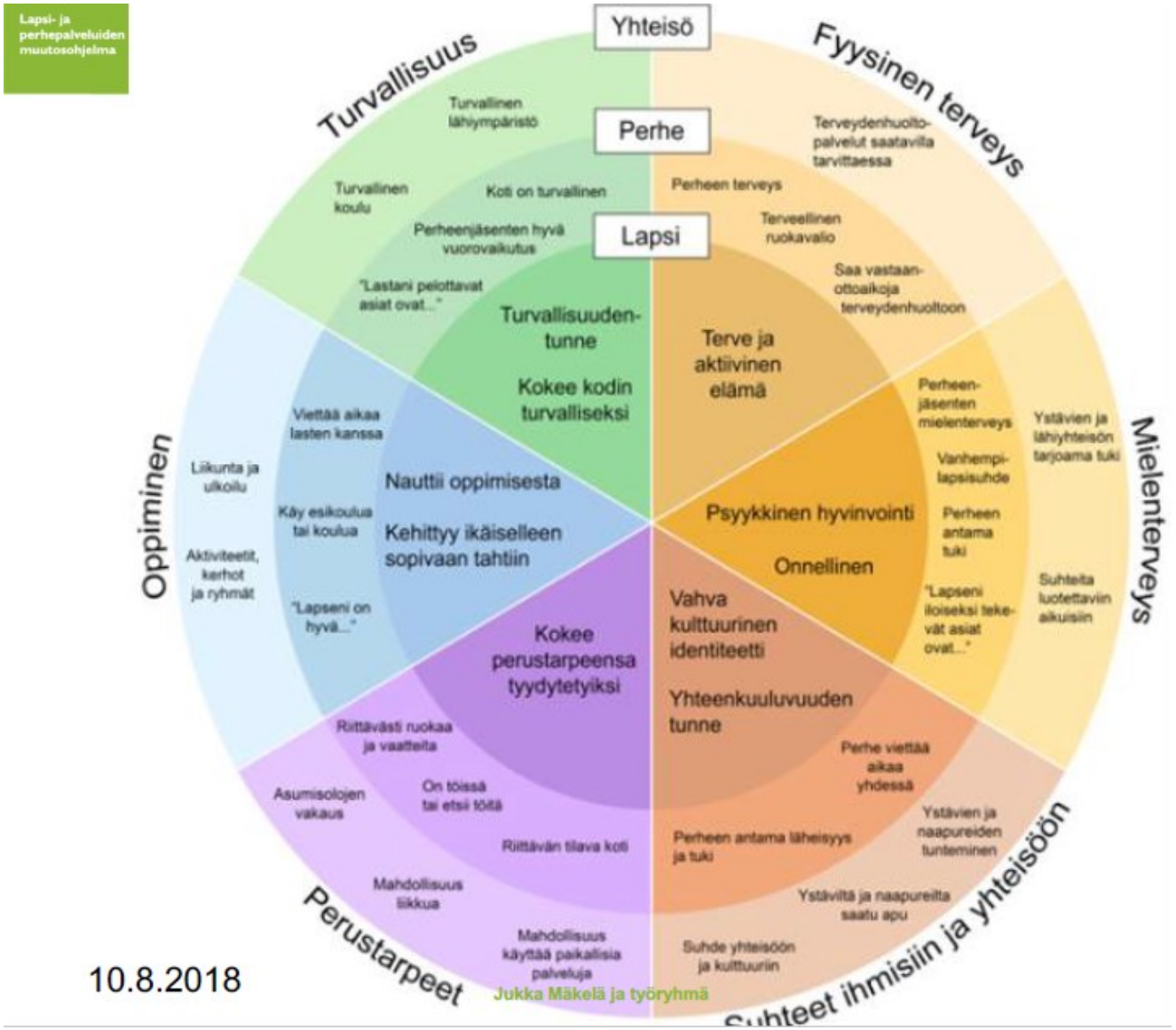

Lähde: https://thl.fi/documents/605877/2848374/Monialaisen+arvioinnin+tyo%CC%88rukkasen+tyo%CC%88skentely_tulokset+8.6.pdf/f4ad4e05-0ff0-47d6-975d-d1588835c594

SOSIAALI- JA TERVEYSMINISTERIÖ
Opetus- ja kulttuuri-ministeriö
TERVEYDEN JA HYVINVOINNIN LAITOS

Monitoimijaisen yhteistyön prosessi

Lapsen tai nuoren asiakkuuspolku lapsiperhepalveluissa

Asiakaskohtaamisia peruspalveluissa
Lakisääteiset palvelut
Muut perheiden hyvinvointia edistävät palvelut ja toiminnot

Lapsen/nuoren/ perheen tilanteen puheeksiotto ja arviointi
Lapsi/vanhempi tai lähityöntekijä ottaa tilanteen puheeksi

Verkoston kokoaminen yhteistyöhön
Perheen kanssa sovitut toimijat perheen lähipiiristä ja lapsiperheiden/aikuisten palveluista

Esi- ja perusopetus-ikäisellä/toisen asteen opiskelijalla tarvittaessa yksilökohtaisen opiskeluhuollon monialainen asiantuntijaryhmä

Tarvittaessa sosiaalihuoltolain mukainen palvelutarpeen arviointi (asiakasohjauksen kautta)

Lisäksi tarvittaessa erityistason arvioinnit

Yhteinen suunnitelma, sen toteutus ja arviointi
yhdessä verkostona, omatyöntekijän määrittely, lähityöntekijä mukana

Tuki arkeen ja/tai palvelut perhekeskus- tai erityistasolta

Konsultointi
Lähityöntekijä/omatyöntekijä/verkosto konsultoi tarvittaessa avainhenkilöitä tai muita perhekeskuksen tai erityistason työntekijöitä

SOSIAALI- JA TERVEYSMINISTERIÖ
Opetus- ja kulttuuri-ministeriö
TERVEYDEN JA HYVINVOINNIN LAITOS

Toimijoiden rooleja

	Vaihtoehto 1	Vaihtoehto 2	Vaihtoehto 3
Perhe-keskuksen asiakas	Perhekeskusverkoston palveluita käyttävä lapsi tai nuori ja hänen perheensä (ikärajat määritellään palvelukohtaisesti) tai lasta odottava perhe.		
Lähi-työntekijä	Lapsen/nuoren/vanhemman/perheen arjessa mukana oleva peruspalveluiden työntekijä. Asiakas voi itse määritellä lähityöntekijänsä ja asiakkaalla voi olla useitakin lähityöntekijöitä.		
		Kun useamman lähityöntekijän on tarpeen tehdä yhteistyötä, sovitaan heidän ja asiakkaan kesken, kuka toimii koordinoivana lähityöntekijänä.	
Oma-työntekijä	Lapselle asiakkuusprosessissa nimetty perhekeskusverkoston tai erityispalveluiden työntekijä, joka vastaa lapsen ja perheen asiakkuusprosessien kokonaisuudesta ja verkostoyhteistyön koordinoinnista.	Sosiaalihuollon palveluihin siirtyvälle lapselle nimetty perhekeskusverkoston tai erityispalveluiden työntekijä, joka toimii yhteyshenkilönä asiakkaalle sekä vastaa lapsen ja perheen asiakkuusprosessien kokonaisuudesta ja verkostoyhteistyön koordinoinnista.	Perheelle asiakkuusprosessissa nimetty perhekeskusverkoston tai erityispalveluiden työntekijä, joka vastaa lapsen ja perheen asiakkuusprosessien kokonaisuudesta ja verkostoyhteistyön koordinoinnista. Lisäksi sosiaalihuollon asiakkaana olevalle lapselle/vanhemmalle nimetään omatyöntekijä, joka voi toimia myös koko perheen omatyöntekijänä.

Avainhenkilön tehtävät

Avainhenkilön tehtäviä

- Lapsen ja perheen lähityöntekijän konsultointi asiakastilanteissa
- Arvioi lapsen ja perheen tilannetta yhdessä perheen, lähityöntekijän ja mahdollisen omatyöntekijän kanssa
- Auttaa teoriatiedon soveltamisessa käytäntöön
- Auttaa arvioimaan, milloin tarvitaan lisäselvittelyjä ja/tai jatkotoimenpiteitä
- Kuuluu alueelliseen ja maakunnalliseen avainhenkilöverkostoon ja osallistuu maakunnalliseen kehittämistyöhön

Avainhenkilö
= asiakastyötä tekevä työntekijä, joka toimii tietyn alan substanssiosaajana osana omaa työtään

Avainhenkilön työmuotoina

- puhelinkonsultaatiot
- työparityöskentely
- yhteiset kotikäynnit
- palveluohjaus
- verkostotyö
- vertaisryhmät
- jne.

Avainhenkilöverkosto lähityöntekijän tukena

OT-asiantuntija

Nepsy-avainhenkilö

Parisuhde- ja eroauttamisen avainhenkilö

Lastensuojelun avainhenkilö

Monikulttuurisuus-avainhenkilö

Lähityöntekijä

Nuorisopsykiatrian avainhenkilö

Lähisuhdeväkivallan avainhenkilö

Lapsi ja perhe

Päihdetyön avainhenkilö

Vammais-palveluiden avainhenkilö

Harrastustoiminnan avainhenkilö

Lastenpsykiatrian avainhenkilö

Aikuisten palveluiden avainhenkilö

Muu, mikä?

Paljon tukea tarvitsevien lasten, nuorten ja perheiden tilanteen arviointi (asiakas- ja palveluohjaus)

LUONNOS

- **Auttaa löytämään lapselle ja tämän perheelle tämän tarvitsevan avun ja tuen**
  - Monitoimijainen työskentely, asiakkaan omaa asiantuntijuutta arvostaen
  - Lapsesta ja perheestä aiemmin kerätyn tiedon hyödyntäminen
  - Yksi yhteinen tilannekuva/suunnitelma
  - Räätälöidyn avun ja tuen tarjoaminen
  - Oma- ja lähityöntekijän nimeäminen
- **Asiakkaan on mahdollista ottaa itse suoraan yhteyttä asiakasohjaukseen** (Pyydä apua-nappi, soitto, walk in -päivystysajat) **tai tulla palveluun jonkun ammattilaisen ohjaamana**
- **Tarjoaa sekä päivystyksellistä että pitkäkestoista apua**
  - (Palvelu)ohjaus ja neuvonta
  - Virka-aikainen lastensuojelupäivystys ja kiireellinen avun järjestäminen
  - Yhteydenottojen käsittely, ns. 7 vrk:n työskentely
  - Palvelutarpeen arviointi, kokonaisvaltainen perheen tilanteen arviointi (si-so-te-yhteistyö)
- **Ammattilaisten konsultointimahdollisuus**, asiakas- ja palveluohjauksen jalkautuminen ammattilaisten tueksi.

Paljon tukea tarvitsevien lasten, nuorten ja perheiden tilanteen arviointi (asiakas- ja palveluohjaus)

LUONNOS

- Asiakas- ja palveluohjauksen vakituiset toimijatahot, jotka muodostava kolmen hengen päivystysryhmiä:
  - Palveluohjaaja
  - Lapsiperheiden sosiaalityöntekijä (sosiaalihuoltolain mukaiset palvelut)
  - Sosiaaliohjaaja
  - Kotipalvelun yhteyshenkilö
  - Perhetyön esimies
  - Kasvatus- ja perheneuvonnan sosiaalityöntekijä
  - Kasvatus- ja perheneuvonnan psykologi
  - Psykiatrinen sairaanhoitaja
  - Mitä muita tahoja?
- Lisäksi sovittava tiiviit yhteistyökäytänteet erityisesti seuraavien toimijoiden kanssa:
  - Neuvola-/kouluterveydenhuollon/opiskeluhuollon edustajat
  - Varhaiskasvatuksen/esi- ja perusopetuksen/toisen asteen koulutuksen edustajat
  - Aikuissosiaalityö
- Asiakasohjauksen työn tukena: avainhenkilöt, sovittu rakenne ja malli muiden palvelujen konsultointiin ja yhteistyöhön.
  - Yhteiset neuvotteluajat, sovitut konsultointiajat
- Päivystysviikolla alkaneissa asiakkuusprosesseissa sama työntekijä jatkaa mahdollisuuksien mukaan asiakkaan omatyöntekijänä päivystysviikon jälkeen

Yhteiskirjaamispohja, neuvottelurunko

- Kehitetty Tampereen kaupungin perhepalveluiden ja lastensuojelun sekä TAYSin yhteistyönä hybridi-työskentelyssä 2014-2016
- Pilotoitu myös LAPE-hankkeen aikana eri puolilla Pirkanmaata
- Tavoitteena laajentaa toimijajoukkoa → mm. sivistyspalveluiden toimijat mukaan
- Kerätään asiakkaiden ja työntekijöiden käyttökokemuksia kirjaamispohjasta jatkokehittämisen tueksi
- Lisäohjeistuksena verkostoneuvottelun pelisäännöt

Miksi?

- Asiakaslähtöisyys: Neuvottelusta käteen jäävä yhteinen kirjaus on ollut erityisesti kokemusasiakkaiden toive. Verkostoneuvottelu on jännittävä tilanne, jossa käsitellään usein vaikeita asioita. On tärkeää, että osallistujat voivat neuvottelun jälkeen vielä rauhassa palata siihen, mistä puhuttiin ja mitä sovittiin.
- Työntekijänäkökulma: Yhteinen kirjaus varmistaa, että kaikilla osallistujilla tulee omiin kirjauksiinsa yhteinen näkemys siitä, mitä sovittiin keskeisiksi tavoitteiksi ja toimenpiteiksi, sekä aktiivisten toimijoiden nimet ja yhteystiedot.
- Lomakkeella pyritään myös varmistamaan, että lapsella/nuorella ja perheellä on aktiivinen rooli omassa asiassaan

Asiakaslähtöisen työskentelyn huoneentaulu

- **Lapsen ja perheen asiantuntijuuden tunnistaminen ja osallisuuden vahvistaminen**
  - Arvostan asiakkaan asiantuntijuutta omassa asiassaan ja vahvistan hänen osallisuuttaan asiakkuudessa ja omassa elämässään. Tuen erityisesti lapsen osallisuutta. Annan tietoa, suunnittelen työskentelyä yhdessä perheen kanssa, kuulen heidän toiveitaan ja toteutan niitä mahdollisuuksien mukaan.
- **Verkostossa ei ole vapaamatkustajia**
  - Verkoston kokoonpano sovitaan yhdessä perheen kanssa. Verkostoon kutsutaan vain perheen asian kannalta olennaiset tahot. Jokaisella verkoston toimijalla on oma konkreettinen roolinsa ja tehtävänsä perheen asiassa.
- **Asiakas on aina oikealla ovella**
  - En pompottele asiakasta luukulta toiselle vaan tuen perhettä ja kokoan tarvittavan verkoston perheen asian ympärille. Tarkastelen perheen tilannetta kokonaisvaltaisesti, mutta kuitenkin oman osaamisen rajat tunnistaen. Tunnen konsultaatioväylät ja hyödynnän niitä tarvittaessa.
- **Yksi lapsi, yhteinen tilannekuva**
  - Laadin yhdessä perheen ja muiden ammattilaisten kanssa yhteisen tilannekuvan perheen tilanteesta, vaikkei yhteistä tietojärjestelmää vielä olekaan. Kaikki verkoston jäsenet saavat suunnitelman kirjallisena itselleen.
- **Mitä konkreettista minä voin tehdä tämän perheen hyväksi**
  - Olen osallisena yhteisessä suunnitelmassa, pidän lupaukseni ja teen konkreettisia tekoja suunnitelman mukaisesti, yhteistyössä muiden toimijoiden kanssa. Hyödynnämme yhteisen työskentelyn mahdollisuuksia monipuolisesti ja joustavasti.
- **Seuranta ja arviointi**
  - Arvioin työskentelyn hyötyjä yhdessä perheen ja muun verkoston kanssa sovitulla ajanjaksolla. Sovin perheen ja verkoston kanssa, miten asiassa seuraavaksi edetään.

Ammatillinen osaaminen ja koulutustarpeet

- Dialogisuus, avoin vuorovaikutus monitoimijaisessa yhteistyössä
  - Systeemisyyskoulutusta muillekin kuin lastensuojelun piloteille?
  - Valtakunnallinen CA-koulutus?
- Konkreettisia työkaluja verkostoneuvottelun johtamiseen
- Asiakastiedon käsittely, tietosuoja ja tietojen luovutus monitoimijaisessa yhteistyössä
- Toisen työn tunteminen yleisesti
  - Ketjulähettitoiminnan käyttöönotto ja laajentaminen?
  - Tietoiskuja erilaisista (lakisääteisistä) arviointikäytännöistä, arviointiprosesseihin tutustuminen osaksi perehdytystä?
- Yhtenäiset kirjaamiskäytännöt
  - Sosiaalihuollon kirjaamisvalmennuskoulutukset käynnissä (Kansa-koulu-hanke)
  - Yksi lapsi yhteinen tilannekuva - valtakunnallinen kehittämistyö käynnissä, jatkuu LAPE-hankkeen jälkeen

Monitoimijaisen arvioinnin pilotit

Kunta	Kehittämistoimenpide	Pilotin aihe
Akaa	Yhteistyörakenteet Yhteiset kirjaamiskäytännöt	Palvelutarpeen arvioinnin tiimirakenne (”Team Ahma”) Perhearvioinnin hyödyntäminen pilotissa Palvelutarpeen arvioinnin kirjaamiskäytännöt
Pirkkala	Alkuvaiheen arviointi Yhteistyörakenteet Yhteiset kirjaamiskäytännöt,	Neuvolan perheohjauksen kehittäminen (kytkeytyy palvelutarpeen arvioinnin ensitietolomakkeeseen) Neuvolan ja sosiaalityön arviointiprosessien molemminpuolinen hyödyntäminen Lapsilähtöinen kirjaaminen palvelutarpeen arvioinnissa
Sastamala	Yhteistyörakenteet	Palvelutarpeen arvioinnin tiimirakenne (”Team Ahma”)
Perhekeskuspilotit: Kangasala, Lempäälä, Nokia, Hervanta&Vuores	Yhteiset kirjaamiskäytännöt ja yhteistyörakenteet	Monitoimijaisen yhteistyön rakenteet asiakastyössä (esim. Keinu- ja Jelppi -tiimien kehittäminen) Verkostojohtamisen rakenteet Yhteiskirjaamispohjan pilotointi Kela kumppanina monitoimijaisessa yhteistyössä
Tays lastenpsykiatria	Alkuvaiheen arviointi Yhteistyörakenteet Yhteiset kirjaamiskäytännöt	Lastenpsykiatrian ja lapsiperheiden sosiaalityön yhteisasiakkaille yhteinen palvelutarpeen ja lastensuojelutarpeen arviointi Lastenpsykiatrian ja kunnan sosiaalityön yhteiset kotikäynnit Yhteiskirjaamispohja
Lempäälä, Sastamala, Tampere (Seinäjoki, Salo, JIK ky)	Sosiaalihuollon porrasteisuus	Lastensuojelun ja OT-tason mittareiden testaaminen asiakastyössä

MONITOIMIJAISEN TYÖSKENTELYN JUURRUTTAMIS- JA SILTAAMISSUUNNITELMAN KESKEISET ELEMENTIT

Tieto ja osaaminen juurtumisen perustana

- Hankkeen aikana tapahtunut osaamisen ja hyvien käytäntöjen jakaminen kehittämistyöryhmissä, paikallisissa piloteissa jne.
- Perhekeskusvalmennukset → jatkuvatko vuosina 2019-2020?
- Pirkanmaan perhekeskuskäsikirja
- Muu hankkeessa syntyvä kirjallinen materiaali, esim. loppuraportti, pilottien raportit

Rakenteet, joissa juurtuminen tapahtuu

- Kuntien LAPE-ryhmät, siltaamis- ja juurruttamissuunnitelmat
- Maakunnan LAPE-yhteistyöryhmä
- Perhekeskuskoordinaattorit
- Perhekeskusagentit laajasti eri organisaatioissa ja eri sektoreilla
- Avainhenkilöverkosto ja PSHP:n hoitokordinaattorit
- Toimijoiden verkostotyö (asiakkaat, työntekijät, esimiehet, virkamiesjohto, poliittiset päättäjät jne.)

Johtaminen

Valtakunnalliset juurtumista tukevat toimet

Valtakunnalliset kehittämistyöryhmät, jotka jatkanevat hankkeen jälkeen:

- monitoimijainen arviointi; yksi lapsi yhteinen tilannekuva
- CA-mallin kehittämis- ja jalkauttamistyö
- Sosiaalihuollon porrasteisuuden jäsentäminen ja vaativuuden määrittelemiseen kehitettävä mittari
- OT-keskusten kehittäminen
- VIP-verkostot
  - Valtakunnallinen perhekeskuskäsikirja
  - Muutosagentit ja kunta-agentit
  - LAPE-akatemiat
  - Valtakunnallinen lapsistrategia

Vastuut, jotka on sovittu/sovittava juurtumisen tueksi

- Maakunnan/kunnan LAPE-ryhmät
- Perhekeskuskoordinaattorit → nimettävä
- Agentit ja avainhenkilöt → nimettävä
- Maakunnan edustus kansalliseen kehittämistyöhön ja VIP-verkostoihin

Lapsi- ja perhepalveluiden muutosohjelma

HALLITUKSEN KÄRKIHANKE

Teemme yhdessä lasten, nuorten ja perheiden hyvää arkea

LAPE

NANNA MIETTUNEN

nanna.miettunen@pikassos.fi

puh. 050 349 5610

MARIA ANTIKAINEN

maria.antikainen@valkeakoski.fi

puh. 040 335 7688

www.lapepirkanmaa.fi

stm.fi/lape
#lapemuutos
#kärkihanke

SOSIAALI- JA TERVEYSMINISTERIÖ | Opetus- ja kulttuuri-ministeriö | TERVEYDEN JA HYVINVOINNIN LAITOS